

Instytut Pamięci Narodowej - Kielce

<https://kielce.ipn.gov.pl/kielce/aktualnosci/198223,Obchody-Narodowego-Dnia-Pamieci-Zolnierzy-Wykletych.html>
20.05.2024, 21:59

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”

W piątek 1 marca 2024 roku odbyły się uroczystości w Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”. W Kielcach trwały niemal cały dzień. Wojewódzkie obchody odbyły się przy Pomniku Armii Krajowej „Jodła” na Skwerze Stefana Żeromskiego. Prezentujemy również wykaz inicjatyw towarzyszących kieleckiej Delegatury IPN.

Piątek, 1 marca 2024 r.:

W piątkowe przedpołudnie uroczystość odbyła się na cmentarzu na kieleckich Piaskach. Uczestnicy zebrali się przed pomnikiem poświęconym żołnierzom AK, NSZ, WiN pomordowanym przez Urząd Bezpieczeństwa w więzieniu kieleckim i innych miejscach kaźni. Odwiedzili także kielecką "Łączkę", gdzie odnaleziono szczątki żołnierzy potajemnie zabitych i pogrzebanych przez komunistów. Delegaturę IPN w Kielcach reprezentowali: Leszek Bukowski oraz dr Marzena Grociska, kierownik Referatu Badań Historycznych.

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”

Obchody Narodowego

Obchody Narodowego

Obchody Narodowego

Dnia Pamięci „Żołnierzy
Wyklętych” -
uroczystość na
cmentarzu na
kieleckich Piaskach

Dnia Pamięci „Żołnierzy
Wyklętych” -
uroczystość na
cmentarzu na
kieleckich Piaskach

Dnia Pamięci „Żołnierzy
Wyklętych” -
uroczystość na
cmentarzu na
kieleckich Piaskach

Popołudniem, tuż przed główną częścią obchodów, odbyła się msza święta w intencji członków organizacji niepodległościowych zamordowanych i represjonowanych przez przedstawicieli władzy komunistycznej. Kielczanie modlili się w bazylice katedralnej. Po modlitwie, zebrani przeszli przed tzw. ścianę straceń przy dawnym więzieniu kieleckim przy ulicy Zamkowej. Upamiętniając ofiary, uczestnicy uroczystości złożyli kwiaty i zapalili znicze.

Uroczystości zwieńczyło spotkanie na Skwerze Stefana Żeromskiego przy Pomniku Armii Krajowej „Jodła”, gdzie głos zabrał naczelnik Delegatury IPN w Kielcach dr Robert Piwko. Zwracał uwagę, że działalność żołnierzy stawiających opór komunistom po II wojnie światowej była kontynuacją wcześniej podejmowanych przedsięwzięć na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości.

- Spotykamy się w miejscu, w którym słowo „kontynuacja” doskonale obrazuje sytuację Żołnierzy Wyklętych. Spotykamy się przy tym pomniku 27 września w rocznicę powstania Polskiego Państwa Podziemnego. Później - 14 lutego kiedy mówimy o przemianowaniu Związku Walki Zbrojnej w Armię Krajową. Teraz mamy 1 marca, czyli kolejną datę upamiętniającą osoby, które podjęły opór. Żołnierze walczący w wojnie obronnej, późniejsi przedstawiciele Armii Krajowej to często ci sami ludzie, którzy po II wojnie światowej nie złożyli broni. Żołnierze Wyklęci walczyli zarówno z okupantem niemieckim, jak i występowali przeciwko komunistycznemu terrorowi. Ta kontynuacja to niezwykle ważny i wymowny fakt - mówił dr Robert Piwko.

Naczelnik podsumował swoje wystąpienie przywołując postać młodego żołnierza, podporucznika Raoula Madęły „Paprocina”, którego los związał z terenem dzisiejszego województwa świętokrzyskiego. W grudniu 1944 roku w Sandomierzu został zatrzymany przez funkcjonariuszy Resortu Bezpieczeństwa Publicznego jako podejrzany o prowadzenie nielegalnej działalności skierowanej przeciwko władzy „ludowej”. Został oskarżony o przynależność do AK oraz o prowadzenie w jej szeregach działalności przeciwko ówczesnej władzy państwowej. 7 marca 1945 roku został zamordowany w Lublinie za próbę ochrony innych członków AK przed komunistycznymi represjami. Gdzie spoczął? Tego nie wiadomo

do dziś. To jedna z wielu podobnych komunistycznych zbrodni dokonanych po II wojnie światowej. Instytut Pamięci Narodowej będzie konsekwentnie poszukiwać wszystkich Wyklętych skrytobójczo zamordowanych przez komunistów.

[Przeczytaj artykuł pt. Nieznane losy podporucznika Raoula Madęły „Paprocia”](#)

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”

Naczelnik Delegatury IPN w Kielcach uczestniczył także w uroczystościach upamiętniających Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” w Starachowicach. Obchody rozpoczęła msza święta w intencji „Żołnierzy Wyklętych” w tamtejszym kościele pw. Wszystkich Świętych. Następnie, młodzież przedstawiła krótki program artystyczny. Uroczystość zakończyło składanie kwiatów i zniczy przed tablicą poświęconą niezłomnym żołnierzom. Uroczystość zorganizowali: prezydent Starachowic Marek Materek oraz społeczność Szkoły Podstawowej nr 10 w Starachowicach.

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” -

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” -

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” -

Starachowice

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” - Starachowice

Starachowice

Obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” - Starachowice

Starachowice

Plan obchodów Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” przedstawiło również Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL. Zachęcamy do obejrzenia konferencji poświęconej propozycji instytucji:

Spotkania z uczniami szkół podstawowych i średnich

- 26 lutego, Kielce – warsztaty historyczne dr. Ryszarda Śmietanki-Kruszelnickiego „Sen o Szpadzie. Marzenie o Wolnej i Niepodległej” dla uczniów Zespołu Szkół Przemysłu Spożywczego im. Danuty Siedzikówny „Inki” w Kielcach,
- 29 lutego, Starachowice – prelekcja i pokaz multimedialny Marka Jończyka „Żołnierze Wyklęci na Kielecczyźnie” w ramach starachowickich obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych (Szkoła Podstawowa nr 10 z Oddziałami Integracyjnymi im. Szarych Szeregów),
- 1 marca, Osiny (gm. Mirzec) – prelekcja Pawła Żołądka dotycząca działalności gen. Antoniego Hedy „Szarego” dla uczniów Szkoły Podstawowej im. Gustawa Kwiecińskiego w Osinach,
- 1 marca, Starachowice – wykład dr. Michała Zawiszy „Podziemie niepodległościowe w Polsce po II wojnie światowej” w Muzeum Przyrody i Techniki w Starachowicach,
- 1 marca 2024, Łączna – wykład Edyty Krężolek „Kim byli Żołnierze Wyklęci?” dla uczniów Zespołu Szkolno-Przedszkolnego im. Armii Krajowej Korpus „Jodła” w Łącznej,
- 4 marca, Kielce – wykład Ilony Religi-Goli „Żołnierze Wyklęci – polskie podziemie antykomunistyczne” dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 1 im. Stanisława Staszica w Kielcach,
- 4 marca, Starachowice – wykład Jakuba Mularczyka „Podziemie niepodległościowe wobec komunistów po 1944 r.” dla uczniów II Liceum Ogólnokształcącego im.

Stanisława Staszica w Starachowicach,

- 5 marca, Kielce – wykład dr. Michała Zawiszy dla młodzieży szkolnej „Podziemie niepodległościowe w Polsce po II wojnie światowej” w Centrum Edukacyjnym Instytutu Pamięci Narodowej „Przystanek Historia” w Kielcach,
- 5 marca, Małyszyn – wykłady Edyty Krężolek „Kim byli Żołnierze Wyklęci?” oraz Jakuba Mularczyka „Żołnierze Wyklęci – polskie podziemie antykomunistyczne dla uczniów Szkoły Podstawowej im. Eugenii Staniewskiej w Małyszynie,
- 6 marca, Kielce – wykład Edyty Krężolek dla młodzieży szkolnej „Kim byli Żołnierze Wyklęci?” w Centrum Edukacyjnym Instytutu Pamięci Narodowej „Przystanek Historia” w Kielcach.

Wystawy poświęcone „Żołnierzom Wyklętym”

- 1-7 marca, Kielce – prezentacja wystaw: „Żołnierze Wyklęci. Podziemie niepodległościowe 1944-1963” oraz „Niezlomna, wyklęta, przywrócona pamięci. Danuta Siedzikówna »Inka« 1928-1946” w Zespole Szkół Przemysłu Spożywczego im. Danuty Siedzikówny „Inki” w Kielcach,
- 1-15 marca, Mniów – prezentacja wystawy: „Zapomniane ogniwo. Konspiracyjne organizacje młodzieżowe na ziemiach polskich w latach 1944/45-1956” w Szkole Podstawowej w Mniowie,
- 1-15 marca, Kielce – prezentacja wystawy biograficznej: „Łukasz Ciepłiński” w Areszcie Śledczym w Kielcach,
- 1-31 marca, Podzamcze Chęcińskie – prezentacja wystaw: „Armia Krajowa” oraz „Witold Pilecki” w Regionalnym Centrum Naukowo-Technologicznym w Podzamczu Chęcińskim,

Dodatki prasowe

- 3 marca – Dodatek historyczny do „Tygodnika eM Kielce”. Ryszard Śmietanka-Kruszelnicki, W walce z okupantem niemieckim i sowieckim „wyzwolicielem”. Wokół działalności kpt. Władysława Molendy „Graba” – działacza ludowego i dowódcy partyzantów.

Nie zapominamy o Niezlomnych Kielecka „Łączka” - Cmentarz Piaski w Kielcach

Początki cmentarza na kieleckim osiedlu Piaski sięgają 1926 r. Wówczas to, w związku z brakiem miejsca na Cmentarzu Starym przy ul. Ściegiennego wytyczono w północnej części Kielc nowe miejsce pochówków.

Od 1940 r. zarząd nad powstałą nekropolią przejęła parafia katedralna w Kielcach, która w okresie stalinowskim sprawowała opiekę duchową nad osadzonymi w Więzieniu w Kielcach.

Trudno dziś oszacować liczbę zamordowanych w tym miejscu.

Skala represji była olbrzymia. Tylko w latach 1945–1948 Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Kielcach przeprowadził 1954 operacji skierowanych przeciwko tzw. bandom reakcyjnym. Zatrzymano wówczas nie mniej niż 17 482 osób.

Oprócz skazanych i straconych spory odsetek ofiar kieleckiego więzienia stanowili zakatowani przez śledczych Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego podczas przesłuchań.

Wyroki kary śmierci wykonywano w więzieniu przy ul. Zamkowej w celi śmierci, – w piwnicach zachodniego skrzydła kompleksu więziennego. Od stycznia 1946 r. do sierpnia 1954 r. Wojskowy Sąd Rejonowy w Kielcach skazał na karę śmierci 163 osoby.

Rodzin zabitych nie informowano o losie doczesnych szczątków ich najbliższych. Nigdy nie wydawano ciał zamordowanych, ani nie powiadamiano o miejscach pochówku.

Prawdopodobnie większość z zamordowanych przez funkcjonariuszy kieleckiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego została w tajemnicy pogrzebana na cmentarzu Piaski. Przypuszczenia te potwierdzają zachowane meldunki wytworzone przez członków niepodległościowego Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. W jednym z nich zapisano: „W stosowaniu tortur podczas przesłuchań [funkcjonariusze Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego] prześcignęli gestapowców, pod względem metod i sadyzmie [...] Wydano rozkaz strzelania do więźniów [w] oknach... Od listopada 1945 do lutego 1946 r. wywieziono na Piaski ok. 50 trupów”.

Nie było w tym przypadku. Nekropolia była położona w słabo zaludnionej części miasta, stanowiła „idealne” miejsce tajnych pochówków Żołnierzy Wyklętych – żołnierzy Wolnej Polski.

Przez ponad 60 lat losy zamordowanych i pogrzebanych na „kieleckiej łączce”, otoczone były mgłą tajemnicy. 10 listopada 2016 r. pracownicy Instytutu Pamięci Narodowej odnaleźli na cmentarzu Piaski dwa pierwsze pochówki. Szczątki przekazano wówczas do Zakładu Ekspertyz Sądowych we Wrocławiu. Tam poddano je oględzinom antropologicznym i badaniom genetycznym. Na tej podstawie zidentyfikowano i potwierdzono tożsamość Bronisława Klimczaka „Sokoła” i Ludwika Machalskiego „Mnicha” – dwóch Żołnierzy Niezłomnych, którzy za walkę o niepodległą Polskę zapłacili cenę najwyższą.

Oprac. Marek Jończyk

Referat Badań Historycznych w delegaturze IPN w Kielcach